

Zsidó vallás és kultúra 2.

(BBN-HEB11-222, BBN-VAL11-131:5 BMA-VALD-458:3,
BMA-VALD-506.07, BMA-VALD17-203.02, BBV-202.17, BMVD-202.17)

Zsidó rítusok és zsinagógai liturgia (BBN-BIB-612)

5. Ros hodes. Pészah.

2021. március 18 és 25., április 8.

Biró Tamás

ELTE BTK Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszék, biro.tamas@btk.elte.hu

Figyelem, felvétel indul!

- Azok is meghallgathatják, akik nem tudnak részt venni a szinkron előadáson.
- Előadás visszahallgatható a vizsgára való készülés során.
- Kérem, aki nem szeretne látszódni a felvételen, az állítsa le a videóját, halkítsa le a mikrofonját. Aki nem így tesz, az beleegyezik abba, hogy felvétel készül róla.

ELTE BTK Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszék

Weboldal: <http://hebraisztika.elte.hu/site/>

- Keleti nyelvek és kultúrák alapszak, hebraisztika szakirány (BA)
- Hebraisztika MA
- Hebraisztika-judaisztika PhD
- Minorok:
 - Judaisztika diszciplináris minor
 - Hebraisztika diszciplináris minor
 - Bibliatudomány diszciplináris minor.

Praktikus dolgok:

- A kurzus honlapja: <http://birot.web.elte.hu/courses/2021-jiddiskajt2/>
<http://birot.web.elte.hu/jiddiskajt/> *(a félév végéig)*
- Teams csoport: *Course 2020/21/2 BBN-HEB11-222 01 - Zsidó vallás és kultúra 2.*
- Biró Tamás: biro.tamas@btk.elte.hu,
<http://www.birot.hu/>, <http://birot.web.elte.hu/>
- Fogadóóra: csütörtök 14:00 – 15:30, emailes egyeztetés alapján.
- Pótóra, ha elmaradnának órák.

Követelmények:

A létszám és a digitális forma miatt a Neptunban meghirdetett követelményrendszerhez képest módosult!

Lásd itt: <http://birot.web.elte.hu/courses/2021-jiddiskajt2/Jiddiskajt-2-leiras.pdf>

- Jegyszerzés:

- A félév során a Teams-en keresztül beadandó feladatok (max. $10 \times 5\% = 50\%$).
 - Hetente 10 pont = a jegy 5%-a.
Félév során max. 10 alkalommal max. 10 pont = max. 100 pont.
 - Tizenkettőből minimálisan öt beadása kötelező a jegyszerzéshez.
 - Ha valaki több mint tíz alkalommal adja be, a legjobb tíz beadandó számít.
- Félév végén zárthelyi dolgozat (max. 100 pont, 50%) – *valamilyen technika segítségével*.
 - A teszten minimálisan 40%-os teljesítmény kell a jegyszerzéshez.

- 1. Látják-e a saját eredményüket,
látják-e a hibáikat?*
- 2. Ha kérdésük van egy hibával
kapcsolatban, bátran keressenek!*

Visszajelzés (és néhány kiegészítés)
a beadandóval kapcsolatban

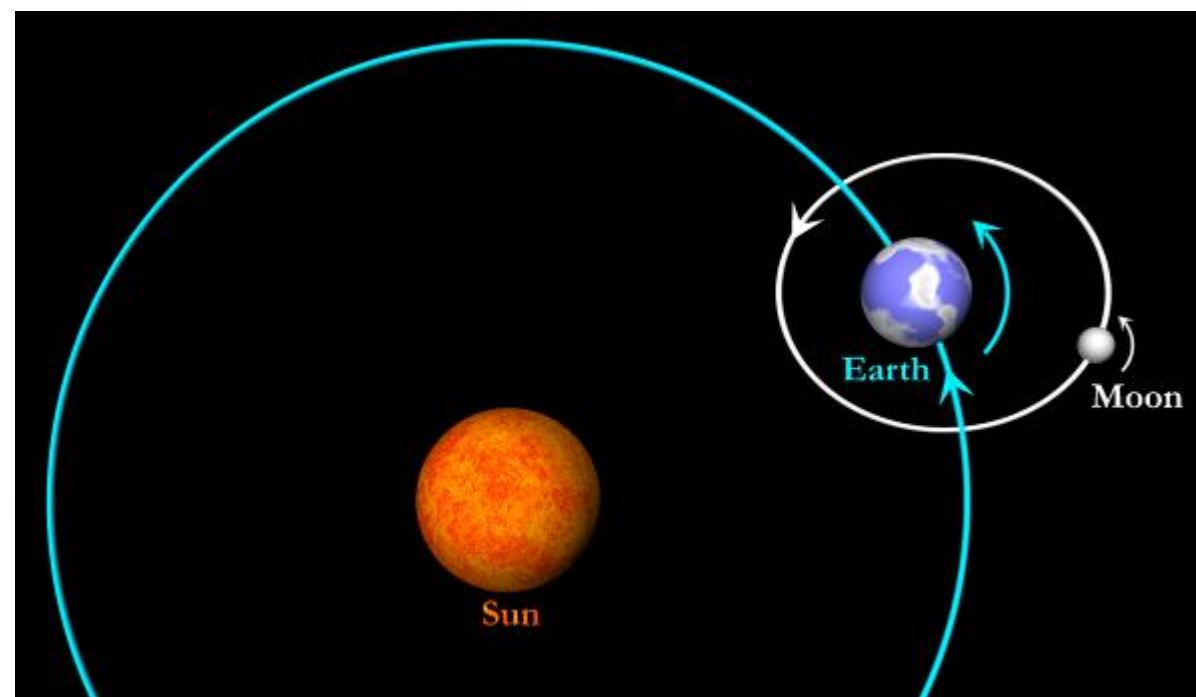
Kérdések az eddigiekkel kapcsolatban?

Nap, hét, hónap, év – és azon túl

A zsidó élet az idő dimenzióban

Lásd az 1. félév
2. előadását!

- Időszámítás (lineáris)
- Az élet ciklusa: születés – felnövekedés – esküvő – halál
- Naptár: év – hó – nap
 - ❖ Az év ciklusa
 - ❖ A hónap ciklusa
 - ❖ A hét ciklusa
 - ❖ A nap ciklusa

Melyik ciklus a kakukktojás a négy közül?

Napok és hetek

- 1 nap: naplementétől / sötétedéstől – naplementéig / sötétedésig

Gen 1: „...és lőn este, és lőn reggel, *n*-ik nap”

וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד

- A hét napjai:

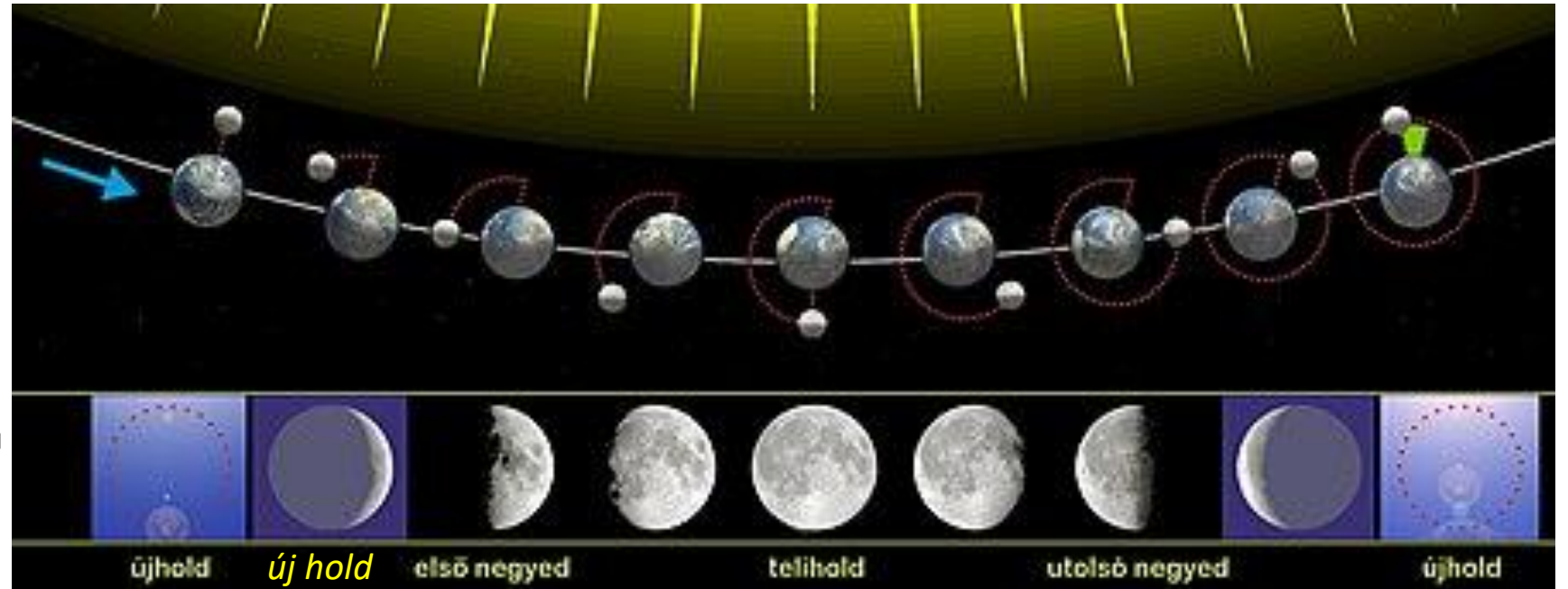
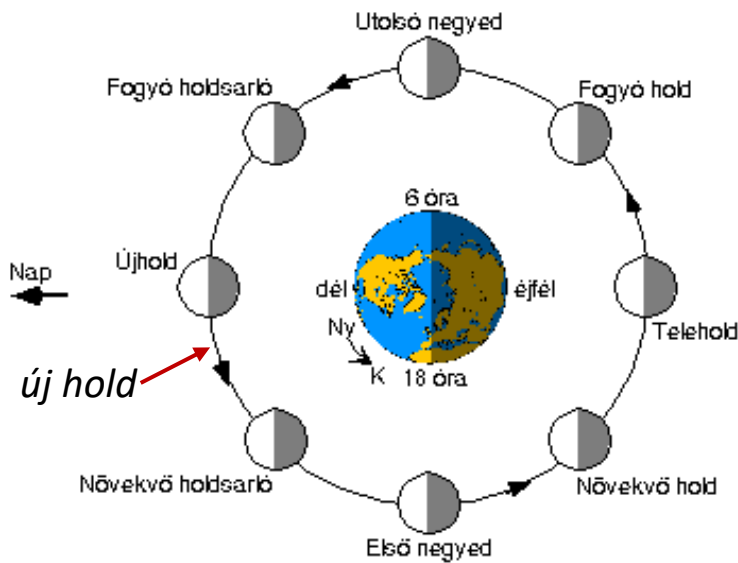
első nap (יום ראשון = vasárnap), *második nap* (יום שני = hétfő), stb.

sabbat / sábesz / שבת a hét hetedik napja.

Havdala → *savua tov / a gite vokh*

→ *sabbat salom / gut sablesz* → gyertyagyújtás

Hónapok

holdhónapok: új()holdtól (*molad*, מולד) új()holdig.

- *ros hodes*: új()hold ünnep
- Szinodikus hónap: átlagosan 29 d 12 h 44 m 2.8016 s
→ 29 / 30 napos holdhónapok a lunáris és luniszoláris naptárakban.
- *niszán, ijjár, sziván, tammuz, áv, elul, tisri, hesván, kiszlév, tévét, sevát, ádár (1, 2)*

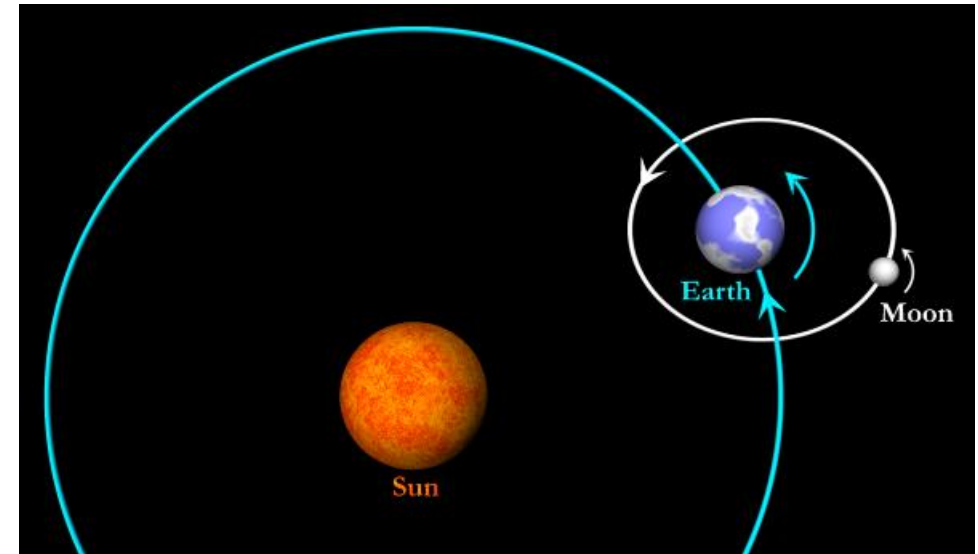
Luniszoláris naptár

(ismétlés, ld. 1. félévben)

- 1 szinódikus hónap $\approx 29,5306$ nap
- 1 napév $\approx 365,2422$ nap

235 holdhónap $\approx 6939,6$ nap ≈ 19 napév

- 1 hónap = 29 v. 30 nap felváltva
- 12 hónap = 354 nap (353, 355 nap) rendes év: $6 \times 29 + 6 \times 30 = 354$ nap
- 13 hónap = 384 nap (383, 385 nap) szökőév (שנה מעוברת *sana meubberet*)
- 19 éves Metón-ciklus: 12 rendes év + 7 szökőév = 235 hónap
Szökőév (*adar séni, ve-adar*), ha 19-cel osztva a maradék: 3, 6, 8, 11, 14, 17 v. 19/0.

A hónap ciklusa és a *ros hodes* ראש חודש

Kb. csillagászati újhold: *molad*

- Hónap 1-je: *ros hodes*
(női ünnep? munkaszünet nőknek)

Kiddus levana קידוש לבנה = holdszentelés (tipikusan havdala után)

Kb. csillagászati telihold: *kiddus levana* határideje (סוף זמן קידוש לבנה)

- Ros hodes előtti szombaton: *birkat ha-hodes* בְּרַכַּת הַחֹדֶשׁ
A következő hónap bejelentése és megáldása a zsinagógában a tóraolvasás után.

- Hónap 29-e: *jom kippur katan* יום כיפור קטן 'kis jom kippur'

- (Hónap 30-a: *ros hodes, ha 30 napos hónap*)

Ros hodes = új hold ünnep

ראש חודש

Örömnapjaitokon, ünnepeiteken és újholdjaitokon fújjátok meg a trombitákat égőáldozataitok és békeáldozataitok mellett, hogy legyenek emlékeztetőül a ti Istenetek színe előtt; én vagyok az Örökkévaló, a ti Istenetek. (Num 10,10)

- Ókorban: tanúvallomás az új holdról → rögzített (számított) naptár.
- *Liturgia:* *Hallel; muszaf ima (mert speciális áldozat: Num 28,11–15).*
- *Halákha:* munka engedélyezett, de tilos böjtölni.
- *Minhág:* kabbalisták, 16. századtól:

az újhold előtti nap külön ünnep és böjtnap: *jom kippur katan*

Az év ciklusa

Mettől meddig tart egy év?

Tekufa / tekufot (תקופה)

- a Nap négy speciális állása,

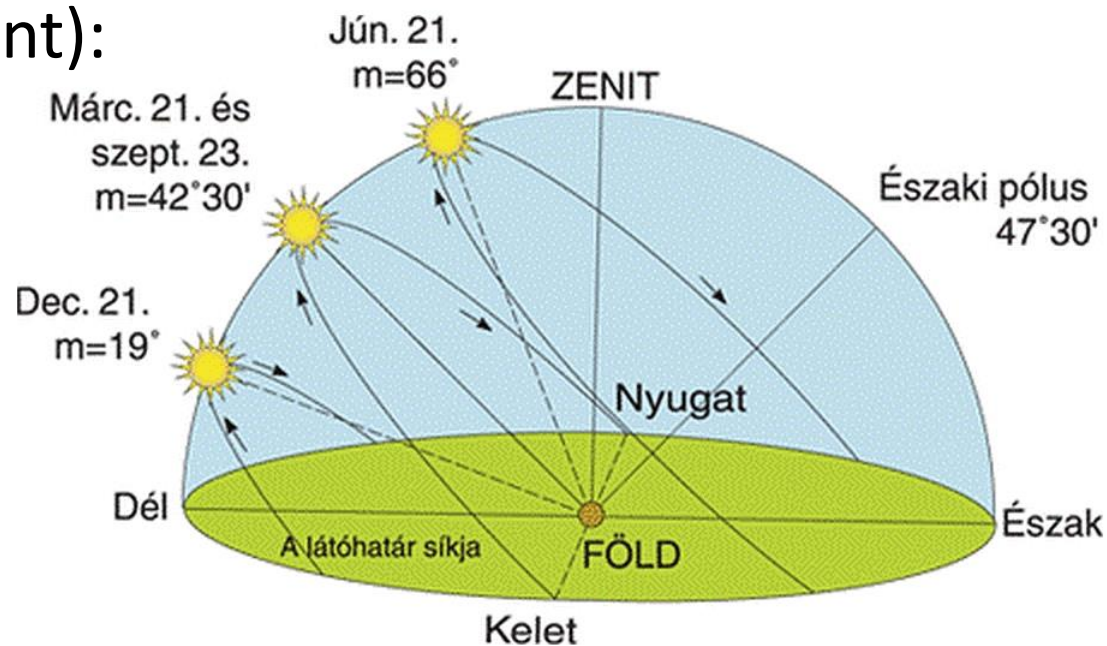
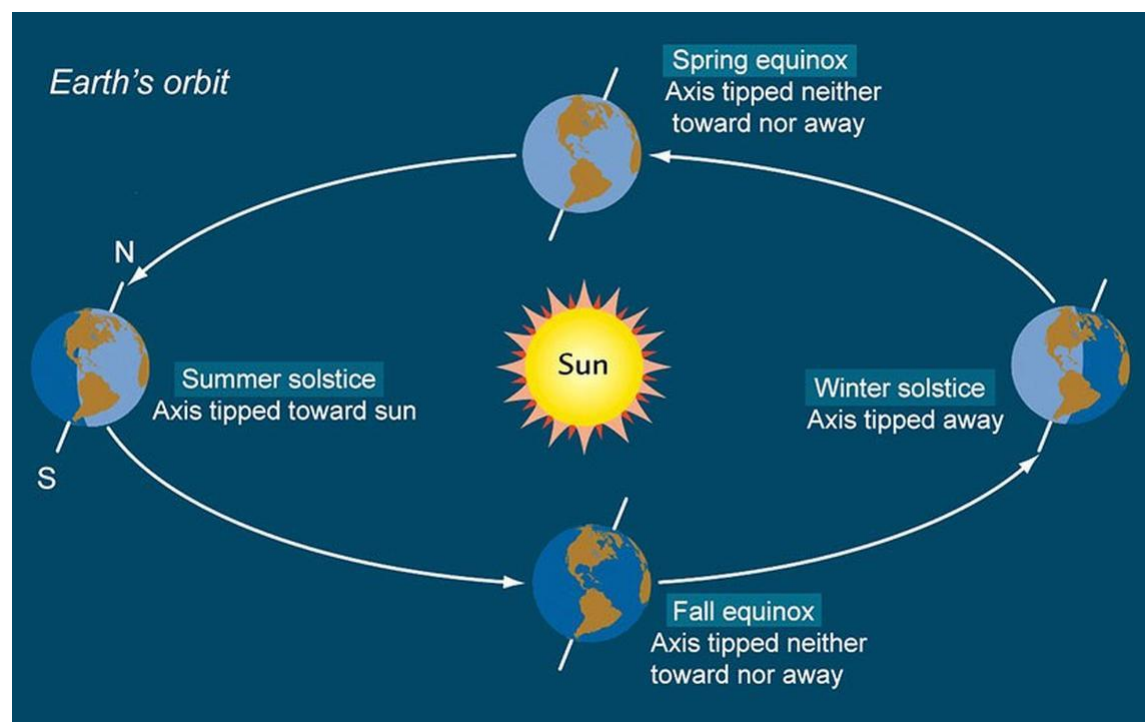
ill. a négy évszak (a Julian-naptár szerint):

Tkufat nisan: tavaszi napéjegyenlőség

Tkufat tammuz: nyári napforduló

Tkufat tisri: őszi napéjegyenlőség

Tkufat tévét: téli napforduló

Négy újév: *niszán* 1, *elul* 1, *tisri* 1, *sevát* 15

Misna Ros ha-sana 1:1

אַרְבַּעָה רָאשֵׁי שָׁנִים הֵם. בְּאַחַד בְּנִיטָן רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְמַלְכִים וְלְרֹגְלִים. בְּאַחַד בְּאַלּוּל רֵאשׁ
הַשָּׁנָה לְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, בְּאַחַד בְּתִשְׂרִי. בְּאַחַד בְּתִשְׂרִי רֵאשׁ
הַשָּׁנָה לְשָׁנִים וְלְשִׁמְטִין וְלִיּוֹבְלוֹת, לְנִטְיַעָה וְלִירְקוֹת. בְּאַחַד בְּשֶׁבֶט, רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָן,
כְּדַבְּרֵי בֵּית שַׁמַּי. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, בְּחַמְשָׁה עָשָׂר בּוֹ

Négy újév van: *niszán* hónap első napján a királyok és az ünnepek [a három zarándokünnep: *peszah*, *savuot*, *szukkot*] újéve. *Elul* hónap első napján az állatok tizedének újéve – R. Eliezer és R. Simon szerint *tisri* hónap első napján. *Tisri* hónap első napja az évek újéve, a szombatévek és a jovél-évek kezdete, a vetés és a termények újéve. *Sevat* hónap első napja a fák újéve – Sammai iskolája szerint. Hillél iskolája szerint *sevat* hónap 15-e [a fák újéve].

Az évek kis és nagy ciklusa

- 19 éves „kis” ciklus:

Luniszoláris naptár: holdhónapok és napévek.

Szökőév (ádár 2 beiktatása) a ciklus 3., 6., 8., 11., 14., 17. és 19. évében.

- 28 éves „nagy” ciklus:

Birkat ha-hama (ברכת החמה 'a nap megáldása'): 28 évente, április 8-án, szerda reggel áldás a „napújulásra” (a nap „ugyanott”, mint a teremtés évében).

- **Időszámítás:**

a világ teremtésétől (i. e. 3760).

Kis időszámítás: 1240 = 5000.

Pészah

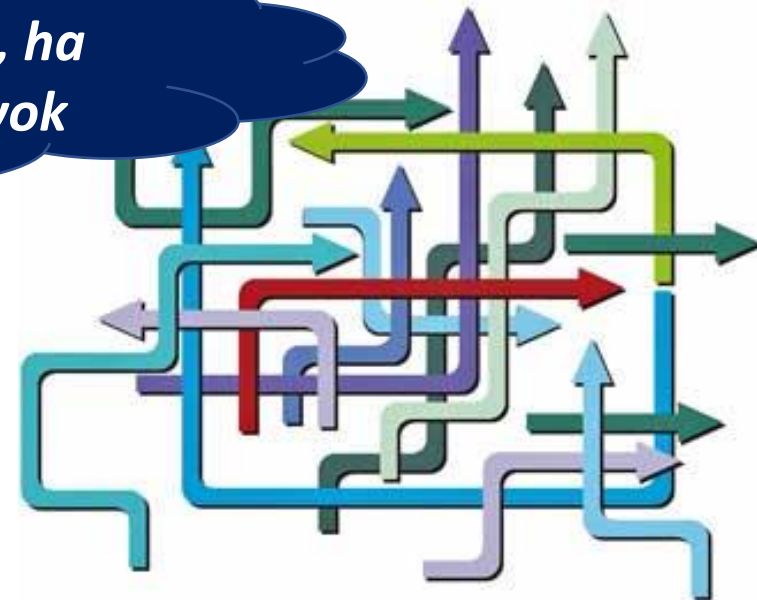
פֶּסַח

Milyen szempontok merül(het)nek fel?

Minden mindennel összefügg!

- Naptár, dátum. Narratíva.
- Bibliai és rabbinikus források.
- Magyarázatok, értelmezések, filozófia, misztika.
- Törvények (halakha), szokások (minhág), folklór, gasztronómia, liturgia.
- Iparművészeti, muzikológiai, néprajzi és antropológiai vetületek.
- Történeti fejlődés. Manapság hagyományos és modern közösségekben.
- Párhuzamok más vallásokkal. Vallástudományi elméletek magyarázatai.

*Kérdezzenek rá, ha
valamit kihagyok*

Milyen szempontok merül(het)nek fel?

- Időpont: héber naptár szerinti dátum.
- (Bibliai) források.
- Történeti magyarázat.
- Természeti magyarázat. Mezőgazdasági magyarázat.
- Filozófiai, misztikus stb. értelmezések.
- Vonatkozó halákhák (tórai, rabbinikus).
- Kapcsolódó szokások (minhágok). Például gasztronómia.
- Liturgiai tudnivalók.

*„Szinkrón leíró”
vallástudomány*

*Kérdezzenek rá, ha
valamit kihagyok*

Milyen szempontok merül(het)nek fel?

*Kérdezzenek rá, ha
valamit kihagyok*

*Diakrón / történeti
vallástudomány*

- Történeti fejlődés.
- Manapság hagyományos és modern közösségekben.
- Párhuzamok más vallásokkal
- Vallástudományi elméletek magyarázatai

*Összehasonlító
vallástudomány*

Valláselméletek

Időpont és narratíva

Exod 12

És szólt az Örökkévaló Mózeshez meg Áronhoz Egyiptom országában, mondván: **Ez a hónap nektek a hónapok kezdete, első ez nektek az év hónapjai között.** Szóljatok Izrael egész községéhez, mondván: E hónap tizedikén vegyen magának ki-ki egy bárányt, az atyai ház szerint, egy bárányt egy ház számára. (...) És vegyenek a vérből és tegyenek a két ajtóféltre és a felső küszöbre a házakban, amelyekben azt elköltik. És egyék meg a húst amaz éjjel, tűzön sütvé, kovásztalan kenyérrrel és keserű füvekkel együtt egyék meg azt. (...) És átvonulok Egyiptom országán ez éjjel, megölök minden elsőszülöttet Egyiptom országában embertől baromig; és Egyiptom minden istenein ítéletet végzek, én az Örökkévaló. (...) Azért legyen a vér nektek jelül a házakon amelyekben ti vagytok, és midőn látom a vért, **elkerüllek benneteket**; hogy ne legyen rajtatok pusztító csapás, midőn megverem Egyiptom országát. (...)

Időpont és narratíva

Exod 12

Legyen ez a nap nektek emlékül és ünnepeljétek azt ünnep gyanánt az Örökkévalónak, **nemzedékeiteken át**, örök törvényül ünnepeljétek azt. Hét napig kovásztalant egyetek, de már az első napra takarítsatok ki minden kovászt házaiból, mert bárki kovászt eszik, irtassék ki az a lélek Izraelből, az első naptól a hetedik napig. Az első napon pedig szentség hirdetése legyen és a hetedik napon szentség hirdetése legyen nálatok, semmi munka se végeztessék azokon, csak ami eledelre való bármely személynek, az egyedül készíttessék el nálatok. És őrizzétek meg *a kovásztalan kenyér ünnepét, mert ezen a napon vezettem ki seregeiteket Egyiptom országából*; azért őrizzétek meg ezt a napot nemzedékeiteken át, örök törvényül. Az első hónapban, tizennegyedik napján a hónapnak, este egyetek kovásztalant, a huszonegyedik napjáig e hónapnak, este. Hét napig kovász ne találtassék házaiból mert mindenki, aki eszik kovászt, irtassék ki az a lélek Izrael községéből, akár idegen, akár az ország szülötte. Semmi kovászt se egyetek, minden lakóhelyeiteken kovásztalant egyetek. És szólította Mózes Izrael minden véneit és mondta nekik: Fogjatok és vegyetek magatoknak juhokat **családjaitok szerint és vágjátok le a peszácháldozatot**.

Jelentésrétegei חג הפסח *hag ha-peszah (passover)* חג המצות *hag ha-macot* 'a pászka ünnepe'

- Természeti: a tavaszi napéjegyenlőséghez kapcsolódó (újév) ünnep → tavasz
- Mezőgazdasági: 'kalász(érés) / tavasz ünnepe': *hag ha-aviv* חג האביב → korai gabona
Vö. Ima a harmatért (első nap), omer-számlálás (második naptól),
Énekek éneke (közbülső szombaton)
- Történelmi: egyiptomi kivonulás emléke: *zekher liciat Micrajim* זכר ליציאת מצרים
szabadságunk ünnepe: *zman herutenu* זמן חרותנו
- Teológiai: כל אדם חייב לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים:
„Mindenki köteles úgy tekinteni magára, mintha ő maga jött volna ki Egyiptomból!”
Meváltás: őseinket Egyiptomból → bennünket: Elijahu, messiási kor.

Vö. a többi zarándokünnep hasonló jelentésrétegeivel!

Jelentésrétegei חג הפסח *hag ha-peszah (passover)*
חג המצות *hag ha-macot* 'a pászka ünnepe'

Időpont: $7 = 1 + 5 + 1$, azaz $8 = 2 + 4 + 2$

Niszán hó 15-e este (előeste) kezdődik, és tart niszán hó 21-ig, ill. 22-ig.

- (Fő)ünnep: nyitó és záró ünnepnap
 - teljes munkatiltalom (kivételekkel, ld. rövidesen)
 - speciális ünnepi liturgia
 - *Hol ha-moed* (חול המועד) / félünnep / kis ünnep
 - nincs (vagy részleges) munkatiltalom
 - liturgia hétköznapi és ünnepi elemekkel
- viszont az ünnepre jellemző előírások (kovászos tilalma) végig érvényesek*
- *Jom tov seni sel galujot* – a diaszpórabeliek (galutbeliek) második napja
az empirikus naptármeghatározás egykori bizonytalanságai miatt.
Megduplázott nyitó ünnep és megduplázott záró ünnep, összesen 8 nap.

Tórai források: zarándokünnepek

Ünnepek: חג \ יום טוב \ מועד – *hag, jom tov, moed*

Tórai ünnepek:

- szombat és újhold
- félelmetes napok / *jamim noraim* (ימים נוראים): *ros hasana* és *jom kippur*.
- három zárándokünnep: *peszah, savuot, szukkot* (+ *smini aceret*)

Deut 16,16-17: *Háromszor az évben jelenjék meg minden férfi közüled az Örökkévaló, a te Istened színe előtt azon a helyen, amelyet kiválaszt: a kovásztalan kenyér ünnepén, a hetek ünnepén és a sátrak ünnepén. És ne jelenjék meg az Örökkévaló színe előtt üresen: ki-ki keze ajándéka szerint, az Örökkévaló a te Istened áldása szerint, amelyet adott neked.*

- Hol ha-moed (חול המועד): köztes napok, félünnep.

Halákhák: munkatiltalom az öt tórai ünnepen

(*peszah, savuot, ros ha-sana, jom kippur, szukkot*)

Lev 23,3:

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לַד' בְּכֹל מוֹשְׁבֵי תֵיכֶם

Hat napon át munkálkodjatok, a hetedik nap *sabbat-sabbaton*, szent gyülekezés napja, semmi munkát (*melakha*) ne végezzetek: az Örökkévalónak szombatja legyen az minden lakhelyeteken.

Lev, 23,7 (21, 35, 36):

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ

Az első napon szent gyülekezések legyen, semmi munkát (*meleket avoda*) ne végezzetek.

Ex 12,16:

וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם אֶדְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכֹל נַפְשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם

Az első napon pedig szent gyülekezések legyen, és a hetedik napon is szent gyülekezések legyen; azokon semmi munkát (*melakha*) ne végezzetek, egyedül csak amit megesszik minden lélek, azt lehet elkészíteni.

Halákhák: munkatiltalom tórai ünnepeken

- A szombati 39 *melakha* (főmunka) tilalma ünnepnap is érvényes, *de*
- *kivétel*: szabad az, ami *okhel nefes* („eledel a léleknek”),
ill. ami az ünnep örömét emeli:
 - ✓ főzés, ételkészítés (amit nem lehet előre elkészíteni)
 - ✓ tűzgyújtás meglévő tűzről
 - ✓ közterületen cipelés+ az ünnep örömét emelni (cigi, stb.)
- *Eruv tavsilin*: főzés péntekre eső ünnepről szombatra.

Imarend, liturgia

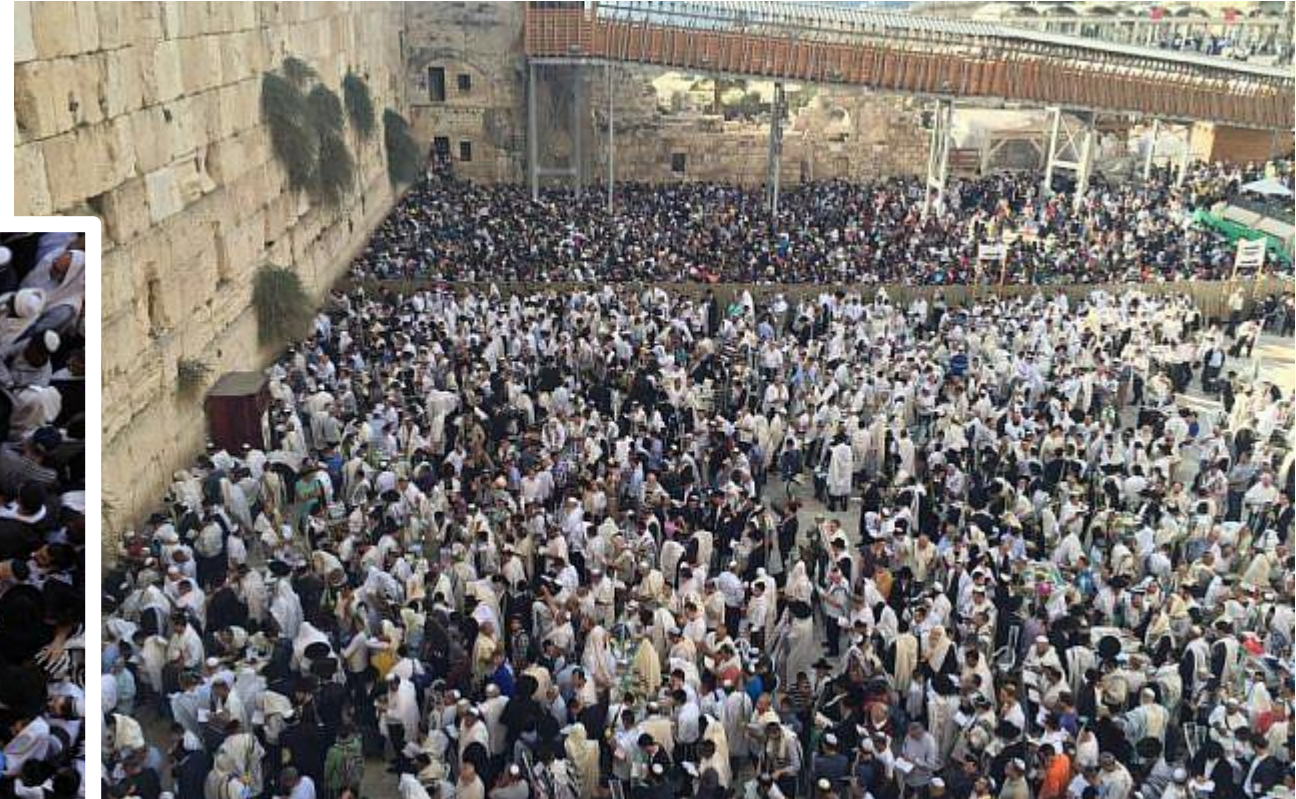
- *Hallel* (Ps. 113–118 zoltárfüzér)
utolsó 6 napon „fél Hallél”
- *Amida* zarándokünnepi változata
Muszaf (napi negyedik ima: „hozzáadott” *Amida*)
Első nap muszafjakor: [Ima a harmatért](#) ([Tal ten](#))
- Ünnepi betoldások, pl. *Jaale ve-javo*,
pl. a bencsolásban (asztali áldásban) is
- Kohaniták áldása (*düchenolás*, Num 6,24–26)
- Énekek éneke (*Sir hasirim*) pl. *sabbat hol ha-moed*-kor.

Tömegees kohanitaáldás manapság a Siratófalnál

<https://www.timesofisrael.com/tens-of-thousands-flock-to-western-wall-for-priestly-blessing-2/>

Halákhák: kovászos tilalma

Hamec – maca (חמץ – מצה / jid. *homec – macesz*)

Ex 12,15-20: Hét napig egyetek kovásztalan kenyeret (*macot / macesz*); még az első napon **takarítsátok el a kovászt** (*szeor*) házaitokból, mert aki kovászos (*hamec / homec*) **eszik** az első naptól fogva a hetedik napig, az olyan lélek irtassék ki Izraelből (*karet*). Az első napon pedig szent gyűlések legyenek, és a hetedik napon is szent gyűlések legyenek; azokon semmi munkát ne tegyetek, csak ami eledelére való minden embernek, csak azt lehet elkészítenetek. Tartsátok meg a kovásztalan kenyér ünnepét, mert azon a napon hoztam ki a ti seregeiteket Egyiptom földéről; tartsátok meg hát ezt a napot nemzetségről nemzetségre, örök törvényként. Az első hónapban, a hónapnak tizennegyedik napján este **egyetek** kovásztalan kenyeret, a hónap huszonegyedik napjának estjéig. Hét napon át ne találtassék kovász a ti házaitokban, mert aki kovászosat eszik, az a lélek ki lesz irtva Izrael gyülekezetéből, akár jövevény, akár az ország szülöttje legyen. Semmi kovászosat ne egyetek, minden lakóhelyeteken kovásztalan kenyeret egyetek.

Halákhák: kovászos tilalma

Hamec: öt gabonafajta (búza, árpa, rozs, zab, tönköly),
ha „megerjedt”: azaz vízzel érintkezett min. 18 percig.

Tilos:

- enni (אכילה, *akhila*)
- hasznot húzni belőle (הנאה, *hanaa*)
- birtokolni / tulajdonolni

Pészah előtt:

- meg kell keresni (בדיקת חמץ, *bedikat hamec*)
- semmisnek kell nyilvánítani (ביטול חמץ, *bitul hamec*)
- el kell égetni vagy távolítani (ביעור חמץ, *biur hamec*)
- el lehet adni (מכירת חמץ, *mekhirat hamec*)

Halákhák: kovászos tilalma

כשר לפסח \ כשר של פסח (*kaser le-pszah*)

- *Taarovet hamec* (תערובת חמץ)
- *Macesz* (pászka): *kaser le-pszah* (18 perc)
<https://www.youtube.com/watch?v=-sWxkP-qsGc>
- *Maca smura* (מצה שמורה). Gépi macesz. *Maca asira* (מצה עשירה).
- Macesz-liszt, maceszgombóclevés, *brokkolás*.
- *Kitnijot* (קטניות): hüvelyesek + rizs, kukorica, mogyoró az askenázi világban.

Pészah a gyakorlatban: pészah előtti időszak

A négy különleges szombat

Pészah előtt, purim előtt és után négy különleges szombat:

- ***Sabbat sekalim*** (שקלים): Ex 30,11-16
- ***Sabbat zakhor*** (זכור): Deut 25,17-19
- ***Sabbat para*** (פרה): Num 19,1-22
- ***Sabbat ha-hodes*** (החודש): Ex 12,1-20

Niszán hónap: חודש האביב (*hodes ha-aviv*, a tavasz / kalászérés hónapja).

Sabbat ha-gadol (שבת הגדול): a pészah előtti szombat

- a rabbi hagyományos két *dróse*-ja egyike.

Pészah a gyakorlatban: a megelőző napok

Előkészületek:

- takarítás, pészahi edényeket előveszik, kikaserolják, pészahra kóser ételek bevásárlása...

Erev peszah (pészah előtti nap):

niszán hónap 14-e

- Széderest előtti este, rögtön naplemente után hamecet keresünk:

בדיקת חמץ (*bdike / bedikat hamec*): gyertyafény, tollseprű, áldás.

- Rögtön utána + reggel is semmisnek nyilvánítjuk, amit találtunk: ביטול חמץ (*bitul hamec*).

- *Homec*-fogyasztás tilalma (4. óra), *homec* eladása (5. óráig) (tórailag: 6. óráig = dél).

- Nagyobb mennyiségű maceszt eladjuk: מכירת חמץ (*mekhirat hamec*)

- Kis maradékot elégetjük, megsemmisítjük (vízben, szélben, tűzben):

ביעור חמץ (*biur hamec*), legkésőbb a halákhikus dél előtt egy (halákhikus) órával.

- Elsőszülöttek böjtje, kivéve ha van סעודת מצווה (*szeudat micva*).

- Hamecet *már* nem lehet enni, maceszt *még* nem lehet enni.

**És ha erev pészah
sábeszre esik... ☹️**

Pészah a gyakorlatban: a széder / széderest

- סדר (szeder, 'rend'): az ünnep rendje a *Haggadában* leírva:

Haggada sel peszah הגדה של פזח *haggada* = 'elbeszélés'

- Otthoni ünnep. Vendégek: „aki éhezik, jöjjön, és egyen velünk”
- Oldalra dőlve. Kitli (halotti ruha) a szédervezetőn.
- *Ma nistana*:
Négy kérdés, amire a négy „fiú” intelligenciája szerint kell válaszolni.
- Ex 13,8: „És meséld el fiadnak...”
וְהַגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבֹר זֶה עָשָׂה לִי ד' בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם

Pészah a gyakorlatban: a széder / széderest

- Négy pohár bor és a négyes szám jelentősége általában.
- Széder-tál és körülötte:
3 macesz, sült tojás (*beca*) és csont (*zeroa*), sós víz, *karpasz* (zöldség), *maror* (keserűgyökér), *haroszet* („agyag”), *hazeret* (keserűfű), (*narancs*)
- Főtt tojás: *ab ovo usque ad mala*
- Tíz csapás felsorolása
- Elijahu pohara
- Második este: *omer*-számlálás

Pészah a gyakorlatban

- Szédertál

A négy fiú

*A bölcs, a gonosz, az együgyű
és aki kérdezni se tud.*

The Four COVID Personality Types
(spotted at the local grocery store)

חכם

רשע

תם

שאינו יודע לשאול

The Four Sons

The Wise Child

The Wicked Child

The Simple Child

The Child Who Doesn't Know How To Ask A Question

Minhágok, szokások, folklór, gasztronómia

- Brokkolás vagy maceszgombócleves?
- Hal nem? Csirke nem?
- A kivonulás eljátszása
- Pészahi dalok
- Narancs a szédertálon

Feladat a következő hétre

Feladat a következő hétre

- Holnap reggelig felkerül egy teszt a Teamsbe.
- Max. 10 pont = a félév végi jegy 5%-a.
- Leadás a Teamsen belül.
- Határidő: március 24., szerda éjfél (23:59).

Jövő héten: online tanszéder (világpremier? 😊)

Készüljenek *(persze, csak ha akarnak)*

- Ünnepi öltözet, férfiaknak fejfedő
- Ünnepi terített asztal
- Serleg
- 4 pohárnyi bor vagy szőlőlé
- 3 tábla macesz (pászka)
- 1 db retek vagy petrezselyem
- torma vagy salátalevél
- 1 főtt tojás
- 1 tálka sós víz
- kancsó víz + tál + törölköző

*Köszönöm a figyelmet,
viszlát jövő csütörtökön!*